

תשדירי התעמולה מתחילים. האם יש בכלל צורך בהם? האם הם משפיעים על מישהו, וכיצד? על שאלות אלה ניסה יריב בן אליעזר, מומחה לתיקשורת המונים, לענות לענת סר גוסטי

הבחירות הן כמו "שושלת"!

יריב בן-אליעזר (עם אשתו) פרס ושמייר הם כמו קריסטל

מון? האם תוצאות הבחירות היו שונות, לולא התעמולה? קשה, ואולי בלתי-אפשרי, לענות על כל השאלות האלה, אך אין ספק שהן מתחדדות בימים קשים כליכוד, אותה השאלה אפשר לשאול לגבי המודעות בעיתונים ולגבי חוגי-הבית, ואז אפשר להגיע למסקנה שלא צריך כלום. יש, לדעתי, אי-הבנה ביחס למושג, קולות צפים. חושבים שאם להם אנשים חסרי-כיוון, כאילו אדם כזה יכול לעבור מהשאלה הקיצוני לימין הקיצוני. זה לא נכון. מי שמתלבטים מתלבטים בין שתיים או שלוש מיפלגות בעלות אותו הכיוון, וכוננת התעמולה היא לדחוף את הצף לכיוון שבו הוא צף".

האם רק הליכוד יכול להביא לדרך לפרצת הדרך, או שמא מירדת יש רק אחת ולכן העובדות מצביעות ר"ץ? הפעם מפ"ם או שצריך לדבר שלום עם אש"ף? האם זה הזמן לקום לתחייה, או שיש פיתרון שמו? האם רוני פרמינגר תשפיע יותר על הבוחר הצף, או שענת דולב תסחוף את המוונים אל המערך?

השבוע תיפתח בסערה תעמולת-הבחירות של המיפלגות ברדיו ובטלוויזיה. כל עם ישראל יישב מרותק למירקע, ומול פניו יחלפו גימיקים, נערות-זוהר, פוליטיקאים מהוקצעים המחבקים והמנשקים ילדים קטנים וזקנות קמוטות-פנים. סוקרי דעת-קהל יציפו את העיתונים בסקרים שונים וישוונים, שבהם ינסו לקבוע מי היה טוב יותר בערב הקודם. צוותי-מוחות יישבו לילות ארוכים בניסיונות להכין תשובות הולמות למכות שקיבלו המיפלגות אלה מאלה בערב-התעמולה הקודם. בעשרות אולפני-טלוויזיה ברחבי הארץ יעבדו מאות צוותי-הפקה, עד שעות-הבוקר המוקדמות, וינסו להביס את יריביהם.

דולב מי סוחבת יותר

פרמינגר

טראנספר, ואם החרדים יזכו במירב הקולות הם ירצו לקרב אותנו לדת. המצע הוא יותר הצהרת-כוונות של איך המיפלגה רואה את הנושאים העיקריים. כאשר מתחרים על פלח-שוק קטן ומוגדר, אפשר לחרד את הנושא. כשהולכים על פלח רחב ומורכב, צריך להשביע את רצון כולם, ולכן קוראים למיפלגות הגדולות סופרמרקט פוליטי.

שליטים ופירסומות יכולים לשכנע יותר אנשים להצביע, וגם להיות פעילים יותר.

אבל הרברים האלה מסיימים את תשומת-הלב מן הבעייתיות העיקריות. למשל, עכשיו יש התקוממות בשטחים הכבדים, שיש, ושתי המיפלגות הגדולות רבות בנייה על צורת התמונה של המנהיגים.

שני הרברים אינם קשורים זה בזה. האירועים בגדה הם אירועים, והכחיר רות הן בחירות. שני האירועים יכולים להתקיים זה בצד זה. אין לי ספק שכל הנושאים יעלו במסע-הבחירות, בעיקר של שתי המיפלגות הגדולות. השאלה היא איזה טיפול יינתן להם. האם זה יהיה ברמה עמוקה, או ברמה של "שמיר הוריד את העיניים, אז הלכה טאבה". התעמולה גורמת לבאנאליזציה של הנושאים השונים, וזה בעיקר בגלל הטלוויזיה.

אתה חושב שמישהו שם לב למודעות? אתה חושב שמישהו שם לב שהתמונה של שמיר לא היתה מחמיאה?

משה רבנו לא היה עובר כיום את אחוזה-החסימה. הבן-אדם גימגם. התדמית צריכה להיות יותר מובלטת, על חשבון התכנים. מרבית הציבור אינו קורא את המצע. לכן הטלוויזיה גורמת לחידוד ההבדלים. היא סוחבת יותר לכיוון הנוטה, הנלעג והקיצוני. מסרים לובדו אל-אביים של שאיפה לשלום ולרדיקלים אינם עוברים בטלוויזיה, אבל סיגנון רפול של ג'וקים בכקבוק עובר טוב.

אבל זה הכל בעצם עבדי דה בעיניים? ככל דבר הקשור בתיקשורת יש אחיזת-עיניים. אם נכנסים לשאלות

הליכוד יודע שאם ילכו לעימות פחות, שמיר יפסיד מול פרס

מוסריות, או זה לא המיגרש הנכון. אפי שר לומר שהמוטיבציה המוסרית היא, שאנשים רוצים להגיע לעמדת-כוח פוליטית כדי להגשים עקרונות מוסריים.

אבל גם זה לא מדויק, כי כל העקרונות של היום יכולים להתבטל מחר בגלל אילוצים פוליטיים.

תמיד יש הבדל בין הרצוי למצוי. אילו היתה מיפלגה מסוימת זוכה בש"ל יטה מרעת, היא היתה רוצה לבצע את העקרונות שלה. אם גנדי או כהנא יזכו בשלטון, הם ירצו לבצע את ה

ואתה חושב שזה מה שעושים בתעמולה? כן. התעמולה מדברת אל מי שצפים בין ההצבעה בעד מיפלגה מסוימת לבין אי-ההצבעה בכלל, כי ממילא שום דבר לא ישתנה. כוננת התעמולה היא לשכנע את האיש הזה ללכת לקלפי, וכאופן כללי התעמולה מצליחה בזה. מספרים על הנרי פורד, מתעשיית המכוניות, שאמר שעל כל דולר שהוא משקיע בפירסומת, חצי דולר הולך לאיבוד, אבל הוא לא יודע איזה חצי אף אחד לא יכול להוכיח שהמודעות עשו משהו למישהו, אבל בסוף הסיפור התוצאה היא כך או אחרת, בגלל הקמפיין.

ואילו זה היתה תעמולה בכלל, זה היה משנה במישהו את תוצאות הבחירות? אי-אפשר לדעת, אבל אז אחוז ההצבעה היה נמוך הרבה יותר, וכמיקרה כזה יש מיפלגות שירוויחו. בדרך-כלל יהיו אלה המיפלגות הקטנות, כי הן מגובשות יותר, ויש שיפסידו, והן הגדולות.

חלק גדול מן המאמצים בתעמולת-הבחירות מושקעים בהצגת השלילי במיפלגה היריבה, ולא בהעברת מסר.

חלק מסיפור התעמולה הוא להציג את החיוב במיפלגה, ולהציג את החיוב על רקע השלילה של המתחרים. לכן עיקר התעמולה הוא להראות שלילי אצל המתחרה. בעשורים האחרונים, בעיקר מאז הטלוויזיה, כל פני החברה השתנו. שיטות-המכירה של המוצרים נעשו דומות. ואני מכליל בזה מוצרים כמו קוקה קולה ומנהיג פוליטי. הטלוויזיה היא כלי מוחשי חזותי וקצרי-טווח, והיא גרמה לכך שאנשים מתמקדים יותר בדיומיים מאשר בתכנים וברעיונות.